

Van der Velde voert een rantsoen met 36 procent vers gras

'We maaien technisch gezien geen eerste snede'

De koeien van familie Van der Velde uit Niehove (GR) nemen jaarrond 36 procent vers gras op via het rantsoen. Hun hele bedrijfsvoering is erop gericht om zoveel mogelijk te weiden. Sinds begin maart melken ze in een nieuwe en ruimere melkstal. Ze hopen dat daarmee de weidegang van de voorjaarskalvende veestapel verder toeneemt.

In het weideseizoen verzet Erik van der Velde wel vijf keer per dag de afrastering om de koeien zoveel mogelijk schoon gras aan te bieden.

Erik van der Velde kijkt wat bezorgd naar de zwaarbewolkte lucht. Nu het ook begin april maar blijft regenen, wordt het voor de melkveehouder uit Niehove (GR) steeds moeilijker om de koeien, die sinds 7 maart overdag weidegang krijgen, op een perceel met voldoende draagkracht te laten weiden. Zijn percelen met een totale omvang van ongeveer 80 hectare bestaan hoofd-

zakelijk uit zware klei met een afslibbaarheid van 35 tot 45 procent. Een deel van zijn grasland, dat allemaal rond de boerderij ligt, maakte vroeger deel uit van het eiland Humsterland. Een lage dijk die in de verte nog zichtbaar is en de boerderij die op een wierde ligt, herinneren nog aan de voortdurende strijd tegen het water in vroegere tijden in dit gebied. Op het voormalige eiland,

dat vreemd genoeg juist wat lager in het landschap ligt, kunnen de koeien ondanks de vele regenval nog enigszins grazen. Het rantsoen voor de koeien bestaat bij Van der Velde volledig uit gras. Tijdens de stalperiode wordt dit aangevuld met hooi en kuil uit balen en veldbonen. Ook nu de koeien naar buiten gaan, krijgen ze hooi en kuilgras bijgevoerd.

VOF Van der Velde

De familie Van der Velde houdt 120 melkkoeien op ongeveer 80 hectare grasland, waaronder 12 hectare in weidevogelbeheer, in Niehove (GR). De grond bestaat uit overwegend zware klei. De percelen en de boerderij worden gepacht, met uitzondering van 2 hectare. De ligboxenstal is eigendom van de familie. De productie bedraagt ongeveer 7.500 kilo melk per koe per jaar met 4,20 procent vet en 3,45 procent eiwit. De melk wordt geleverd aan Aware.

Het rantsoen bestaat in het weideseizoen uitsluitend uit vers gras aangevuld met 6 kilo energiebrok. De krachtvoergif (inclusief jongvee) bedraagt 19 kilo per 100 liter melk. Tijdens de stalperiode krijgen de koeien één baal hooi en vijf balen kuil met elk ongeveer 350 kilo droge stof. Daarnaast krijgen de koeien elk ongeveer 2 kilo veldbonen. Van der Velde voert een rantsoen met gemiddeld 130 gram ruw eiwit per kilo droge stof. Het gemiddelde ureumgetal op jaarbasis bedraagt 16. „Dit lage gemiddelde komt voor een belangrijk deel omdat we in het voorjaar, wanneer de koeien volop melk geven, een ureumgetal hebben van 10. In de loop van de herfst loopt dit op tot 30, maar dan geven de meeste koeien aanzienlijk minder melk.“

De melkveehouder rijdt als lid van de Vereniging tot Behoud van Boer en Milieu (VBBM) de rundveedrijfmest bovengronds uit. Dit jaar ongeveer 15 kuub per keer, goed voor zo'n 45 kilo stikstof. „We hebben twee tanks. Eentje voor de mest en een voor water dat we direct over de mest uitrijden. Daarnaast houden we ook rekening met het weer.“

Maar de voorraad slinkt. Van der Velde schat dat hij nog tot eind april voldoende hooi en kuilgras heeft.

De melkveehouder uit Niehove, die sinds 2018 biologisch is, streeft naar zoveel mogelijk uren weidegang voor zijn koeien. Vanaf half maart tot half november gaan de koeien naar buiten. Vanaf half april, wanneer het gras volop groeit, krijgen de koeien dag en nacht weidegang. Om zoveel mogelijk van het verse voorjaarsgras te kunnen profiteren schakelde hij jaren geleden over op een voorjaarskalvende veestapel. Daarover later meer.

Nieuwe melkstal

Het afgelopen jaar kregen de koeien ongeveer 3.500 uur weidegang en bestond het rantsoen voor 36 procent uit vers gras, terwijl ongeveer 9 procent vers gras het landelijke gemiddelde is volgens accountantsbureau Countus. Maar de Groninger melkveehouder wil het aandeel vers gras verder laten toenemen, evenals het aantal uren weidegang. Dat de familie Van der Velde – naast Erik werken ook zijn vrouw Marjan en zoons Albert Jan en Korné mee op het bedrijf – sinds maart gebruikmaakt van een nieuwe melkstal helpt hierbij.

Tot eind vorig jaar molk de familie in een 2 x 6 visgraat melkstal. Elke melkbeurt duurde ongeveer drie uur exclusief de tijd die nodig is om de melkinstallatie schoon te maken. Omdat beide zoons interesse hebben om het bedrijf over te nemen, maar niet te veel tijd willen besteden aan het melken, ►

80
hectare

120
melkkoeien

7.500
kg melk/koe

4,20%
vet

3,45%
eiwit

Het rantsoen bestaat volledig uit gras. Tijdens het stalseizoen wordt dit aangevuld met hooi en kuil uit balen en veldbonen.

De mest wordt bovengronds uitgereiden. De tweede tank is voor water.

besloot de familie om de melkstal te vergroten. Sinds begin maart melken ze in een 2 x 12 zij-aan-zij melkstal met een snelwisselsysteem van SAC Senior. Elke melkbeurt duurt nu zo'n vijf kwartier. Dat komt de weidegang van zijn koeien ten goede. Van der Velde hoopt zijn koeien dit jaar 4.000 uur te laten weiden.

69

Tussen een goed en een slecht grasjaar zit wel een ton melk verschil

De melkveehouder heeft een voorjaarskalvende veestapel. Dat wil zeggen dat alle koeien in de maanden januari, februari, maart en april kalven. De interesse voor dit systeem werd bij Van der Velde gewekt in 2009 toen hij met een excursie van Agrifirm melkveebedrijven in Ierland bezocht. „Daar werken ze veel met voorjaarskalvende veestapels met

een grotendeels op vers gras gebaseerd systeem en soms ook nog zonder stal, maar ik kon de vertaalslag naar mijn eigen bedrijf niet maken”, blikt hij terug.

Ierse aanpak

De mogelijkheden voor zijn eigen bedrijf van de Ierse aanpak kwamen pas drie jaar later toen hij een cursus volgde bij Ado Bloemendaal van Pure Graze. „Ik wilde namelijk meer van mijn grasland halen, meer weidegang toepassen. We kwamen toen bij een melkveehouder die koeien liet grazen in heel lang gras. Dat past helemaal niet bij mij, want ik hield juist van een strakke grasmatten en daarnaast had ik nog geen voorjaarskalvende veestapel. Maar de melkveehouder behaalde toch financieel goede resultaten. Dan ga je zelf rekenen met jouw eigen bedrijf. We hadden toen 80 hectare op pachtbasis en molken toen 80 koeien en deden aan weidevogelbeheer. We hadden ook nog een akkerbouwtak erbij om alles rendabel te maken en zo intensief mogelijk met de grond bezig te zijn. We wilden uitbreiden richting het einde van

het melkquotum met meer koeien en een hogere productie, maar we vonden het financiële risico van een intensief hogeproductiebedrijf te groot. We zijn toen gaan rekenen met een extensieve bedrijfsvoering gebaseerd op voornamelijk vers gras. Dat bleek beter bij ons te passen.”

Weiden in langer gras

Na de cursus ging Van der Velde meer weiden, liet hij het gras langer groeien en voortaan werden ook de percelen aan de overkant van de weg meegenomen in de weidegang. Om de effectiviteit van het weiden te verhogen schakelde hij ook over van standweiden op grote percelen naar stripbegrazing. „De eerste ervaring was direct goed. Want we kregen in die tijd 9 hectare van een buurman in gebruik. Daar stond lang gras op, maar het was wel schoon. De koeien vreten het goed. We merkten later op onze eigen percelen dat de koeien wel moesten wennen aan het langer gras. Als we ze in een wei dreven, stonden de koeien alweer te dringen om eruit te mogen voordat we bij wijze

Sinds maart melkt de familie Van der Velde in een 2 x 12 zij-aan-zij melkstal met snelwisselsysteem. Deze vervangt de oude 2 x 6 visgraat melkstal.

van spreken het draad dicht hadden. Ze wilden het eigen lange gras slecht vreten. Waarschijnlijk omdat het herfst was en het gras nat en muf. En als echte koeienboer kon ik daar slecht tegen.”

Kalven in het voorjaar

De melkveehouder vond dat een systeem van een jaarrondkalvende veestapel niet goed paste bij een hoge opname van vers gras. „Als koeien in augustus en september kalfden, moesten we ze bijvoeren om ze goed aan de melk te houden. Om het maximale uit het gras te halen moesten we overschakelen naar een voorjaarskalvende veestapel. Als je kwaliteitsgras nodig hebt voor koeien die net zijn gekalfd heb je die dan in het voorjaar.”

De omschakeling kostte de melkveehouder drie jaar. De meeste koeien kalfden tussen half januari en half april, maar dat beviel niet helemaal. De melkveehouder wilde de eerste koeien toch een maand later laten kalven. „De koeien die in januari hebben gekalfd, zijn in april, wanneer de koeien dag en nacht naar buiten gaan, al over hun productie-

piek heen. Dat heeft ons de afgelopen jaren te veel gekost.”

Om de koeien meer te laten profiteren van het voorjaarsgras begint Van der Velde op 1 mei met insemineren, zodat de eerste koeien in februari kalven. Insemineren doen ze tot 1 juli. Voor de eerste inseminatie gebruikt de melkveehouder een fokstier van een Holstein, Montbéliarde of Vicking Red, volgens het ProCross-kruisingschema van Koole & Liebrechts. Wordt een koe na de eerste inseminatie niet drachtig, dan wordt de tweede keer geïnsemineerd met sperma van een Hereford omdat 'Belgisch Blauwen te luxe zijn voor biologische melkveehouders'. De melkveehouder werkt met een tochtigheidsdetectie.

In 2018 schakelde Van der Velde over op een biologische werkwijze, vooral om de opbrengsten te verhogen. „Toen we nog gangbaar waren, hadden we de kosten al uitgekleeft door te bezuinigen op loonwerk en minder krachtvoer te gebruiken. We strooiden ook al niet meer zoveel kunstmest. Aan de kostenkant konden we toen niet meer bezuinigen, dus moesten we kijken naar de produc-

tiekant. Maar kunstmest ontregelde de koeien. Ze waren heel schichtig. Er was een periode dat ze zeven keer in paniek vanuit de weide naar de stal kwamen gerend. Of dat te maken had met hoge hoeveelheden stikstof, kali of ruw eiwit in het gras dat in korte tijd voor de koeien beschikbaar kwam? Dat weten we niet. Maar het heeft ons wel een paar koeien gekost omdat sommige door de afrastering de sloot in renden. We hebben zelf overwogen om de koeien maar weer op stal te gaan houden.” Zover kwam het echter niet. Uiteindelijk kwam er meer rust onder de koeien nadat hij de kunstmestgift had teruggeschroefd en kon hij blijven weiden.

Maaien met dubbele maaibalk

In het voorjaar lopen de koeien eerst op alle percelen. „We maaien technisch gezien geen eerste snede”, legt Van der Velde uit. Pas in de loop van mei maait hij het eerste gras. De koeien hebben dan al op alle percelen geweid. Het maaien doet hij met een dubbele maaibalk om het gras 'eraf te knippen in plaats van eraf te slaan'. Ook maait ►

Van der Velde werkt met de ProCross-driewegkruislingen. Deze bestaan uit Holstein, Montbéliarde en Vicking Red.

hij op een hoogte van 9 tot 12 centimeter zodat het gras snel kan hergroeien als het groeizaam weer is. „Maar als het droog is, hebben de messenbalk en de hogere maaihoogte geen effect.“ De melkveehouder past stripbegrazing toe om de beweidingverliezen zoveel mogelijk te beperken. Tot wel vijf keer per dag verzet hij de afrastering, die bestaat uit spinnen. Zijn overwegend grote percelen deelt hij in kleine blokken met vaste draad. In het vroege voorjaar houdt hij strippen aan met een breedte van 100 tot 150 meter. In de tweede

ren ook elke dag een nieuwe strip. Daarnaast heeft hij 12 hectare in weidevogelbeheer. Daar weiden de koeien voor 1 april. Pas in juli en augustus, als de jonge vogels zijn uitgevlogen en er een snede is gemaaid, komen de koeien daar weer terug. „Weidevogelland drukt behoorlijk op de opbrengst. Het levert jaarlijks ongeveer 6 ton droge stof op van bovendien lage kwaliteit met weinig eiwit. Dat is ook een van de redenen waarom we met 80 hectare niet rondkomen.“

Extra voeraankopen

Ondanks de extensieve veebezetting per hectare haalt de melkveehouder onvoldoende drogestofopbrengst van zijn percelen. „Ik heb een opbrengst van ongeveer 10 ton droge stof per hectare nodig om zelfvoorzienend te zijn, maar ik haal een opbrengst van 8,5 ton.“ Extra voer voor de melkkoeien koopt hij aan van een akkerbouwer met wie hij een samenwerking heeft. Die verbouwt voor Van der Velde 7,5 hectare gras-klaver en veldbonen met haver. „Het enige voer dat we aankopen, is droge koeienvoer, omdat het goedkoop is en goed in ons systeem past.“

Van der Velde is voor een goede opbrengst afhankelijk van het weer. „Tussen een goed grasjaar zoals 2021 en

een slecht grasjaar waarbij het droog is, zit wel een ton melk verschil.“ Niet alleen tussen de verschillende jaren kent de melkproductie een grote spreiding, ook binnen het jaar is het productieverschil groot. De productiedaling is het grootst wanneer de koeien in november weer op stal gaan. „Op de MPR-uitslag kun je op de dag nauwkeurig zien dat de productie en de gehalten fors afnemen en de zuurtegraad van melk fors toeneemt als gevolg van de overgang van het rantsoen van vers gras op kuilgras en hooi en het late lactatiestadium van de koeien.“

Voor graslandvernieuwing werkt Van der Velde met een graskruidmengsel dat de familie zelf in één werkgang – vernietigen en inzaaien – met een mulchfrees bewerken. De mengsels die hij gebruikt, bestaan vooral uit Engels raai, timothee en beemdlangbloem aangevuld met cichorei, smalle weegbree en allerlei soorten klavers als Perzische klaver en inkarnaatklaver. „Veel meer dan alleen rode en witte klaver“, vertelt de melkveehouder. „Dit mengsel bevat ons goed, want als we de kruiden kwijt zijn, hebben we altijd nog een goede productieve zode over.“

Hij doet niets met droogtetolerante grassen als kropaar en rietzwenk omdat zijn ervaringen ermee niet goed zijn.

Als een perceel niet produceert, gaat de mulchfrees erin

helpt van april en mei, als het gras volop groeit, grazen de koeien in strippen van 30 meter breed.

Niet alleen de koeien lopen buiten, ook de pinken en kalveren krijgen in aparte groepen weidegang. Dat is voor Van der Velde nog een hele puzzel, want voor elk koppel heeft hij een eigen beweidingsschema nodig. Zo krijgen de kalve-

Met zijn zoons Albert Jan (links) en Korné (rechts) heeft Erik van der Velde twee potentiële bedrijfsopvolgers.

„Rietzwenk geeft een enorme open zode wanneer de kruiden in het perceel zijn verdwenen. Er blijven dan kale plekken achter in de percelen waar niets groeit en die snel uitdrogen.“

Van der Velde weet goed op basis van ervaring hoe productief de verschillende grassoorten zijn. „Oud Engels raaigras levert gemiddeld maar 6 tot 7 ton droge stof op. Kruidenrijk grasland dat één of twee jaar oud is 10 tot 11 ton en de grasklaver van de akkerbouw produ-

ceert jaarlijks zo'n 15 ton droge stof. Als een perceel niet produceert, gaat de mulchfrees erin.“

Voor de bemesting gebruikt Van der Velde alleen zijn eigen drijfmest. Hij doet niet mee aan de derogatie en mag maar maximaal 170 kilo stikstof per hectare uit dierlijke mest aanwenden. Omdat de koeien tijdens de stalperiode weinig melk geven of overwegend droogstaan, krijgen ze dan een schraal rantsoen met weinig ruw eiwit. In het weideseizoen

komt er weinig mest in de kelder. Dat betekent dat in de drijfmest gemiddeld zo'n 2,5 tot 3 kilo stikstof per kuub zit.

Tekst: Stefan Buning

Beeld: Eline Mekelenkamp

Heeft u vragen en/of opmerkingen, neem dan contact op met onze redactie via redactie@melkvee.nl of tel 0314 – 62 64 38.

Familie Van der Velde

Erik van der Velde vormt samen met zijn vrouw Marjan VOF Van der Velde. Samen hebben ze vier kinderen, die allemaal betrokken zijn bij het biologische melkveebedrijf. Hun zoons Albert Jan en Korné hebben allebei interesse om het melkveebedrijf over te nemen. Beiden werken mee op het melkveebedrijf. Albert Jan werkt daarnaast bij een collega-melkveehouder. Korné is in loondienst bij de vof. Dochter Annelies is getrouwd met een melkveehouder. Dochter Janneke is projectleider natuurinclusieve landbouw bij BoerenNatuur Groningen West.